

7. Сердюкова Н. С. Интеграция учебных занятий в начальной школе / Н. С. Сердюкова // Начальная школа. – 1994. – № 11. – С. 45–49.

8 Сухаревская Е. Ю. Технология интегрированного урока : [практ. пособие для учит. начальных классов, студ. пед. учеб. завед., слушателей ИПК] / Е. Ю. Сухаревская. – Волгоград : Учитель, 2003. – 123 с.

Анотація

О.Н.Петрук

Проблема интегрированного подхода к процессу обучения в научной литературе

В статье автором эксплицировано понятие „интеграция”, „интегрированный подход к обучению”, освещено историю рассматриваемой проблемы, раскрыто структурность (уровни, степени) и условия интеграции.

Ключевые слова: *интеграция, интегрированный поход, межпредметные связи, образовательный процесс.*

Summary

О.М.Petruk

The Problem of the Integrated Approach to the Learning Process in the Scientific Literature

In the article the author explicates the notion of „integration”, „integrated approach to learning”, highlights the history of the studied problem, opens the structure (levels, degrees) and the conditions of integration.

Key words: *integration, integrated approach, intersubject connections, learning process.*

Дата надходження статті:

„26” квітня 2010 р.

УДК 371.133

Л.С.ПІСОЦЬКА,

кандидат педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Організація системи управління в контексті розвитку дошкільної освіти

У статті узагальнено функціональні напрями управління розвитком дошкільної освіти на рівні регіонального органу управління дошкільного навчального закладу. Подано характеристику ключових комплексів завдань функціонального напрямку – організація системи управління.

Ключові слова: *функціональний напрям, управління, система управління, філософія дошкільної освіти, принципи управління, функції управління, технології управління.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Актуальність окресленої проблеми зумовлена сукупністю зовнішніх і внутрішніх чинників, що визначають результативність надання дітям дошкільної освіти. Сучасний підхід до вирішення цієї проблеми характеризується інтенсивними процесами створення національної системи законодавства, в тому числі законодавства у галузі економіки, освіти, виховання та управління цими процесами. Починаючи з 2001 року, коли вперше дошкільна освіта одержала Закон прямої дії „Про дошкільну освіту”, в процес її розвитку внесено як позитивні, так і негативні тенденції. Позитивним передусім є те, що у ньому вперше дошкільна освіта визнана обов’язковою складовою частиною системи безперервної освіти України [3]. Ця норма є домінуючою для освітянського законодавства багатьох соціально-економічно розвинених країн, і спрямована на розвиток дошкільної освіти. Негативним вважаємо той факт, що унормовані позиції виконуються лише частково. Можемо це простежити на прикладі аналізу охоплення дітей дошкільною освітою, оскільки в роки незалежності України ця цифра зменшилася майже удвічі у міських населених пунктах і втричі – в сільських. Незаперечним є той факт, що причиною цього є підходи владних структур до проблем розвитку дошкільної освіти і недостатня компетентність управлінських кадрів щодо її значення. Дошкільна освіта – невід’ємна складова загальної системи освіти в Україні, – так визначено Законами України „Про освіту”, „Про дошкільну освіту”. У період соціально-економічних змін нашої держави, коли проходить переоцінка всієї системи суспільних відносин, створилася ситуація невідповідності реалій практики із положеннями законодавчих актів у сфері дошкільної освіти. Виходячи з цього, значно зростає роль управління в галузі дошкільної освіти, такого управління, яке б враховувало нові соціально-економічні реалії держави та потреби громадськості. Звідси і виникає необхідність наукового обґрунтування соціально-педагогічних умов управління розвитком дошкільної освіти в регіоні, які реалізовуватимуться через організацію системи управління. Під розвитком розуміємо ті позитивні зміни, які призводять до появи нових якостей у самій системі, що дає їй можливість ефективніше виконувати свої функції або набувати нових функцій [3, с.208]. Розвиток дошкільної освіти знаходиться у прямій залежності від управління цим процесом. Під управлінням розуміється реалізація цілеспрямованості у взаємодії учасників освітнього процесу при вирішенні проблем, що виникають, і яка відбувається з опорою на певні концептуальні положення. Виходячи із теоретичних основ поняття управління, нами розуміється управління дошкільною освітою як цілеспрямована діяльність всіх ієрархічних ланок управління, яка забезпечує становлення, збереження, стабілізацію функціонування та розвиток дошкільної освіти у різних формах охоплення нею дітей дошкільного віку. До управління дошкільною освітою ми відносимо управління різними типами дошкільних навчальних закладів та різними формами

охоплення дітей дошкільною освітою на рівні компетенції кожного суб'єкта управління, внутрішнє управління у ДНЗ, всі види самоврядування з цього питання.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Теорія управління розвитком дошкільної освіти опирається на загальну теорію соціального управління, основи якого розкриті В.Афанасьєвим, А.Атаєвим, А.Омаровим, П.Трет'яковим. У працях Є.Березняка, В.Бондаря, Б.Гершунського, І.Зязюна, В.Лугового, В.Маслова, В.Олійника, В.Пікельної розкриті теоретичні положення процесу управління освіти, на яких базується діяльність сучасного керівника навчального закладу. Соціально-педагогічні основи управління освітою, в тому числі дотично і дошкільною, у регіоні висвітлені у монографіях Л.Даниленко, М.Дарманського, Г.Єльнікової, Л.Калініної, О.Зайченко, М.Островерхової та ін. Організаційно-педагогічні умови функціонування дошкільного навчального закладу розкрито Л.Артемовою, Л.Денякіною, Л.Покроевою та ін.

Формулювання цілей статті.. Мета статті – охарактеризувати один із визначених функціональних напрямів управління розвитком дошкільної освіти – організацію системи управління. Завдання статті полягає у розкритті сутності кожного комплексу завдань означеного функціонального напрямку.

Вклад основного матеріалу... На підставі аналізу Законів України „Про освіту”, „Про дошкільну освіту”, „Про місцеві державні адміністрації”, „Про місцеве самоврядування в Україні” та Положення про дошкільний навчальний заклад нами розроблено класифікатор функціональних напрямів управління розвитком дошкільної освіти в регіоні та дошкільного навчального закладу, який вміщує 19 функціональних напрямів і 124 комплекси завдань управління.

Подаємо характеристику функціонального напрямку – організації системи управління, котрий включає в себе такі комплекси завдань: філософія дошкільної освіти, принципи і методи управління, структура і функції управління, процес і технології управління, статут дошкільного навчального закладу, правила внутрішнього розпорядку дошкільного навчального закладу, річний план роботи дошкільного навчального закладу, режим роботи дошкільного навчального закладу, план оздоровчого періоду.

Філософія дошкільної освіти. Сучасний підхід до організації системи управління зумовив нас визначити філософію дошкільної освіти, в основі якої лежать ідеї філософії освіти. Актуальними проблемами філософії дошкільної освіти є утвердження національної традиції, системи вартостей на засадах пошанування прав дитини; формування особистості, здатної до сприйняття і творення змін, до інноваційного типу життя і життєдіяльності, утвердження особистісно орієнтованої педагогічної системи, яка б могла реалізувати принцип дитиноцентризму [5, с.2]; врахування загальнометодологічних закономірностей формування творчої особистості, поєднання загальних та унікально-особистісних інтересів суб'єктів педагогічного процесу і опанування традиційними та інноваційними методами навчання і виховання [7, с.67-68]; розуміння дитини, людяності, гуманізму і фундаментальних цінностей [1, с.22]; індивідуалізація і диференціація навчально-виховного процесу.

Ми вважаємо, що у річному плані роботи дошкільного навчального закладу (ДНЗ) має знайти місце кожна із цих проблем, щоб реанімувати дошкільну освіту в практичній площині на новій основі, а план регіонального органу управління освітою (РОУО) передбачає контроль за розв'язанням проблем філософії дошкільної освіти кожним ДНЗ та її врахуванням у навчально-виховному процесі.

Принципи і методи управління. Принципи – це фундаментальні вихідні положення, що впливають зі стійких тенденцій, закономірностей існування і розвитку конкретної системи. Під принципами управління розуміємо основні фундаментальні ідеї, уявлення про управлінську діяльність, правила, які виникають безпосередньо із законів та закономірностей управління, тобто принципи управління відображають об'єктивну реальність, що існує поза та незалежно від свідомості людини. Вони представлені нами за класифікацією Ю.Конаржевського: принцип поваги та довіри до людини; принцип цілісного погляду на людину; співробітництва; соціальної справедливості; індивідуального підходу; збагачення роботи; мотивування та стимулювання; консенсусу; колегіальності; оновлення [4]. Принципи управління повинні мати правове оформлення в системі нормативних документів, положень, угод, законодавчих актів тощо.

РОУО та ДНЗ враховує основні принципи управління як теоретичне та методичне розуміння сутності та змісту управління розвитком конкретного ДНЗ.

Одним із важливих елементів управління є методи управління, завдяки яким реалізуються основні функції. Методи управління – це сукупність способів здійснення функцій управління, які забезпечують досягнення встановлених цілей та результатів [8, с.25].

Розробка наукових основ діяльності ДНЗ актуалізує проблему методів управління, що виступають як способи оптимального досягнення цілей діяльності. З цією метою використовуються методи, котрі можуть мати варіативне поєднання. Методи, покладені в основу структури організаційно-виконавської діяльності, а саме її склад і зміст, враховують специфічність об'єкта і суб'єкта управління в системі організації взаємодії і розділяються відповідно до цілеспрямованості (прямі і опосередковані), до форм (індивідуальні і колективні), до способів, засобів та впливів (матеріальні, дисциплінарні, моральні).

Методи матеріального стимулювання реалізуються шляхом втілення у життя важливого принципу: від кожного за здібностями – кожному по праці, чого в освітньому просторі досягти майже неможливо. З розвитком та удосконаленням суспільства дані методи відповідатимуть кількості та якості праці у зв'язку з тим, що педагогічний стаж не є абсолютним показником ефективної діяльності дошкільних працівників. Досить важливо, на нашу думку, підвищити плату за категорії, звання. Реалізація адміністративних методів відбувається шляхом регламентації діяльності виконавців, її формування, інструктування у формі вказівок, наказів, вимог. Завдяки цим методам здійснюється підбір, розстановка і виховання кадрів, розробляються посадові інструкції. Методи морального впливу реалізуються шляхом залучення працівників до управління розвитком та використання при цьому демократичних начал і здорової конкуренції в колективі, охоплення всіх педагогічних працівників методичним навчанням, а також через прохання, побажання, вимогливого і коректного розпорядження, подяки.

Нами запропоновано для ДНЗ та РОУО в своїй діяльності використовувати різні методи роботи з педагогічними кадрами, заздалегідь визначати ту групу методів, що сприятиме розвитку дошкільної освіти в регіоні та удосконаленню управління нею на певному ієрархічному рівні.

Структура і функції управління. Цілісна структура керованої і керуючої підсистем, які складаються з окремих ланок, котрі знаходяться у взаємодії і впорядковані взаємозв'язками у відповідності з місцем тих ланок у процесі управління, розуміється як організаційна структура управління. Проблема формування організаційної структури управління перш за все вимагає усвідомлення розвитку ДНЗ як комплексної соціально-педагогічної системи, врахування об'єктивних факторів її демократизації. Механізм управління сучасним ДНЗ породжує нові форми відносин самого ДНЗ та всіх учасників педагогічного процесу. Структура цих відносин включає: ДНЗ – РОУО; адміністрація – громадськість; керівник – підлеглий; вихователь – вихователь; вихователь-батьки; вихователь – дитина; дитина – дитина. У дослідженнях В.Г.Афанасьєва, Ю.О.Конаржевського, Б.Ф.Лямова, Р.Х.Шакурова виділено такі функції управління: постановка мети, планування, прийняття управлінських рішень, організація, контроль, регулювання. За основу в управлінні розвитком дошкільної освіти ми взяли класифікацію функцій управління школою П.І.Третякова [8, с.20-25]: педагогічний аналіз інформації; мотиваційно-цільова; планово-прогностична; організаційно-виконавча; контрольно-діагностична; регулятивно-корекційна.

Процес і технології управління. У процесі суспільної трансформації в Україні відбуваються позитивні зміни в системі дошкільної освіти: демонополізація (дозвіл на приватну дошкільну освіту, альтернативність програм, участь громадськості у вирішенні питань дошкільної освіти); адаптація до умов ринкової економіки; запровадження нових форм охоплення дітей дошкільною освітою та нових підходів до її фінансування. Ці зміни багато в чому залежать від процесу технології управління.

Технологічність в управлінні перш за все відображає процес практичного втілення сучасних концептуальних підходів до розвитку дошкільної освіти, які без „технологічної обробки” залишаються теоретичними гаслами [7, с.75]. Управлінська освітня технологія на різних рівнях синтезує у собі вплив освітнього середовища на процес створення та функціонування дошкільного навчального закладу, який сприяє особистісному розвитку та соціалізації дитини, враховує її можливості та соціальне замовлення держави і батьків. Вона реалізується на основі законів психолого-педагогічної науки безпосередньо у взаємодії суб'єктів управління і, як правило, зумовлюється їхніми особистісними і професійними якостями, рівнем фахової підготовки, загальною культурою, комунікативними якостями. Крім того, вона має бути регіонально орієнтованою, спрямованою на вирішення проблем збереження і сприяння розвитку дошкільної освіти в регіоні, забезпечення дітей новими формами дошкільної освіти та на використання різноманітних форм її фінансування.

Управлінську технологію ми розглядаємо як моделювання процесу та сутності управління згідно з поставленими завданнями на всіх ієрархічних рівнях. Серед різноманітних регіонально орієнтованих технологій управління найбільш адекватними щодо вирішення проблеми розвитку дошкільної освіти в регіоні є: управління у співробітництві, метод передбачень та прогнозів, індивідуально-диференційований підхід до забезпечення дітей певного регіону дошкільною освітою. На нашу думку, поряд з аналітичною діяльністю, керівництвом до дії для РОУО має виступати передбачення, прогнозування, моделювання. Ефективне управління розвитком дошкільної освіти в регіоні неможливе без глибокого і всебічного знання стану справ, уміння виявити причини недоліків, без реагування на запити дошкільних освітян і своєчасного прийняття рішень та дієвих заходів щодо їх виконання. Річний план роботи РОУО і ДНЗ має базуватися на основних технологіях управління і за своїм змістом має бути єдиною технологією управління.

Статут дошкільного навчального закладу. Дошкільний навчальний заклад визнається юридичною особою з дня реєстрації його статуту, який регламентує діяльність ДНЗ [6]. У ньому містяться відомості про правовий статус ДНЗ та його засновника; належність; порядок комплектування груп; режим роботи; специфіку навчально-виховного процесу; мову або мови навчання та виховання; порядок призначення та

звільнення працівників; порядок управління організацією фінансово-господарської та підприємницької діяльності; порядок внесення змін та доповнень до статуту; повноваження педагогічної ради. ДНЗ розробляє статут відповідно до чинного законодавства та на основі Примірного статуту ДНЗ, приймає на загальних зборах трудового колективу, погоджує з відповідним органом управління освітою та подає на затвердження засновнику до початку навчального року. В такий термін і вносяться доповнення та зміни до статуту ДНЗ, які в міру необхідності відображаються у річному плані.

РОУО погоджує статuti ДНЗ регіону та зміни до них, подає на реєстрацію місцевим органам виконавчої влади. Ми пропонуємо у річний план включати даний вид роботи і погодження та реєстрацію статутів варто завершити до середини вересня.

Правила внутрішнього розпорядку дошкільного навчального закладу. Діяльність будь-якого закладу вимагає дотримання певних норм і правил, які виробляє сам заклад. Такими є правила внутрішнього трудового розпорядку, котрі розробляються на календарний рік, погоджуються з профспілковим комітетом та затверджуються на загальних зборах колективу у січні місяці поточного року. За нашою пропозицією РОУО у план роботи включає контроль за виконанням Правил внутрішнього розпорядку в ДНЗ регіону та періодично обговорює дане питання на апаратних нарадах за необхідністю.

Річний план роботи дошкільного навчального закладу. Обсяг та послідовність діяльності ДНЗ, а також шляхи її здійснення регламентуються річним планом роботи. Його діяльність має циклічний характер і основним циклом роботи є навчальний рік. Закон України „Про освіту” визначає самостійне планування роботи ДНЗ як одну з умов самоврядування закладів освіти [3]. Планування є однією з основних функцій управління на рівні РОУО та ДНЗ. Розробка річного плану роботи регламентується документами, нормативно-освітніми програмами, методичними листами та рекомендаціями. Реальний план є директивою і визначає діяльність закладу, служить повсякденним керівництвом до дії. Його можна розглядати як „точку відліку” при визначенні результативності роботи колективу. У процесі реалізації плану роботи проходить його корекція, конкретизація в залежності від об’єктивних умов. Однак число таких поправок можна звести до мінімуму, якщо у плані будуть враховуватися основні принципи: науковість, оптимальність, комплексність, перспективність, колегіальність. Нами запропоновано, щоб на основі обов’язкових завдань роботи дошкільного навчального закладу, котрі передбачені в річному плані його діяльності, кожен фахівець цього закладу (завідувача, методист, медичний працівник, логопед, психолог тощо) планував свою роботу з урахуванням специфіки посадових обов’язків, а також індивідуальних особливостей та намічених завдань. ДНЗ складає план роботи дошкільного навчального закладу в термін до кінця серпня поточного року. Керівник ДНЗ затверджує його та погоджує з органом управління освітою. Річний план роботи приватного ДНЗ згідно ст.24 п.3 Закону України „Про дошкільну освіту” затверджує його власник (засновник).

Режим роботи дошкільного навчального закладу. Вільний ринок має безпосередній вплив на суспільну роль дошкільної освіти та на її розвиток, якій притаманний еволюційний характер із поступовою зміною пріоритетів відповідно до вимог часу. Кожен регіон має свої соціально-економічні умови, котрі впливають на розвиток дошкільної освіти і вимагають їх врахування при визначенні режиму роботи ДНЗ. Тривалість перебування дітей в ДНЗ встановлюється його засновником відповідно до законодавства України, за бажанням батьків можливе запровадження гнучкого режиму роботи. Даним Законом передбачено організацію різнотривалого, цілодобового перебування дітей у ДНЗ, а також чергової групи у вихідні та святкові дні [2; 6].

Ми пропонуємо для РОУО з Закону вивчати запити підприємств, батьків та визначати режим роботи кожного ДНЗ в даному мікрорайоні так, щоб всім було зручно. Режим роботи ДНЗ погоджується з регіональним органом управління охорони здоров’я, як цього вимагає ст.11 п.4 цього ж Закону та п.14 Положення про ДНЗ. Сучасна ситуація у суспільстві вимагає особливо ретельного підходу до вивчення питання гнучкого режиму роботи окремих ДНЗ з боку РОУО і при необхідності виділяти кошти на утримання груп вихідних та святкових днів тощо. Пропонуємо у річному плані передбачити здійснення даного комплексу завдань до початку навчального року, оскільки це питання пов’язане з фінансовим забезпеченням, або на початок календарного року. Пропонуємо ДНЗ на рівні формуючого експерименту в мікрорайоні обов’язкового обслуговування вивчати запити громадськості протягом липня-серпня поточного року щодо режиму роботи ДНЗ і відповідно до цього визначати його та погодити з РОУО. Наголошуємо на важливості врахування запитів окремих батьків стосовно гнучкого режиму роботи. Це також погоджується з РОУО, оскільки ця діяльність вимагає додаткових коштів.

План оздоровчого періоду. Одним із циклів роботи ДНЗ, крім навчального року, є оздоровчий період як складова частина роботи ДНЗ зі зміцнення та збереження фізичного і психічного здоров’я дітей, який триває з 1.06 по 31.08 поточного року. Він передбачає комплекс різноманітних медико-педагогічних заходів, спрямованих на створення умов для організації повноцінного відпочинку та оздоровлення дошкільнят. Ст.24 Закону „Про дошкільну освіту” та п.24 Положення про ДНЗ визначають, що діяльність ДНЗ під час оздоровчого періоду регламентується планом роботи, який розробляється дошкільним навчальним закладом, затверджується його керівником та погоджується з органом

управління освітою згідно з цією ж статтею (п.2) і з територіальною санітарно-епідеміологічною службою відповідно до п.24 Положення про ДНЗ. План оздоровчого періоду є окремою номенклатурною одиницею навчального року і передбачає вивчення інструктивних матеріалів з питань охорони життя і здоров'я дітей, правил пожежної безпеки, дорожнього руху, профілактики кишково-шлункових захворювань, попередження отруєння дітей рослинами і грибами, різні види загартування, впровадження нових лікувально-профілактичних заходів. План оздоровчого періоду ДНЗ затверджується керівником ДНЗ, схвалюється педагогічною радою і подається на погодження в РОУО [2; 6]. Цей вид роботи пропонуємо провести до 20.05 поточного року.

РОУО відповідно рекомендацій Міністерства освіти і науки складає регіональну програму-план оздоровлення дітей-дошкільників у літній період, погоджує її з органами державної та виконавчої влади, подає клопотання про виділення додаткових коштів для літнього оздоровлення дітей дошкільного віку. У річному плані радимо відображати погодження плану дошкільних навчальних закладів оздоровчого періоду (до 25.05. поточного року), прогнозувати функціонування необхідної та зручної для батьків мережі ДНЗ, режиму її роботи на літній період (на 01.05 поточного року), а також контроль за його дотриманням в окремих ДНЗ. Вважаємо за доцільне обговорювати результати контролю на оперативних нарадах.

Висновки... Результати констатувального і формувального експериментів, у якому брали участь 66 респондентів-управлінців, констатують той факт, що оцінка вміння організувати систему управління з 1,5 бала у констатувальному експерименті зросла до 2,2 бала у формувальному, зросли кількісні та якісні показники дошкільної освіти в регіоні. Завершення експерименту переконало нас у тому, що усвідомлення сутності основних комплексів завдань організації системи управління на рівні РОУО та ДНЗ, внесення їх до річних планів і забезпечення їхнього виконання сприяє розвитку дошкільної освіти.

Однак ми вважаємо, що досліджувана проблема досить багатоаспектна та недостатньо висвітлена. Поза лаштунками дослідження залишилось розкриття сутності основних комплексів завдань управління організацією навчально-виховним процесом як соціально-педагогічної умови.

Список використаних джерел та літератури:

1. Андрущенко В. П. Філософія як теорія і методологія розвитку освіти / В. П. Андрущенко // Філософія освіти XXI ст.: Проблеми і перспективи : зб. наук. праць метод. семінару / за заг. ред. В. Андрущенка (22 лист. 2002 р.). – К. : Знання, 2000. – Вип. 3. – С.22–23.
2. Закон „Про дошкільну освіту”. – К. : Вид-во ж-лу „Дошкільне виховання”. – 2001.
3. Закон „Про освіту”: підписаний Президентом України 01 липня 1993 р. № 3356-ХІІ.
4. Конаржевский Ю. А. Менеджмент и внутришкольное управление / Ю. А. Конаржевский. – М. : Центр „Педпоиск”, 2000.
5. Кремень В. Філософія освіти XXI ст. / В. Кремень // Освіта. – 2002. – № 58. – С.2.
6. Положення про дошкільний навчальний заклад: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. № 305.
7. Сисоева С. Підготовка вчителя до впровадження особистісно-орієнтованих педагогічних технологій / С. Сисоева // Діалог культур. Україна у світовому контексті: Філософія освіти : зб. наук. праць / [ред. кол. І. А. Зязюн (гол. ред.), С. О. Черепанова (упор. і відп. ред.), Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоева та ін.]. – Львів : Українські технології, 2002. – Вип. 7. – 544 с.
8. Третьяков П. И. Управление школой по результатам: Практика педагогического менеджмента / П. И. Третьяков. – М. : Новая школа, 1997. – 288 с.

Аннотація

Л.С.Писоцкая

Организация системы управления в контексте развития дошкольного образования

В статье обобщены функциональные направления управления развитием дошкольного образования на уровне регионального органа управления и дошкольного образовательного заведения. Дана общая характеристика ключевых комплексов заданий функционального направления – организация системы управления.

Ключевые слова: функциональное направление, управление, система управления, философия дошкольного образования, принципы управления, функции управления, технологии управления.

Summary

L.S.Pisots'ka

Organization of the System of Management within the Context of Development of Pre-School Education

The functional directions of management of the development of pre-school education at the level of regional managing body of pre-school education and pre-school educational institution are generalized in the article. General characteristics of the key complexes of tasks of the functional directions – organization of the managing system are given.

Key words: functional direction, management, system of management, philosophy of pre-school education, principles of management, functions of management, technologies of management.

Дата надходження статті:

„15” червня 2010 р.